

LISA 3. Vaidva kalapääsu rajamist kajastavad olulisemad artiklid.

Sõnumid EL 2011/04

Toetust sai neli kalapääsude rajamise projekti

Keskkonnainvesteeringute keskus teatas 21. mail, et vooluveekogude seisundi parandamise projektitaotlustest sai rahastusotsuse neli projekti kogusummas 2,55 miljonit eurot. Euroopa Liidu ühtekuuluvusfondist rahastatavate projektidega rajatakse kalapääsud Põltsamaa linna, Kunda tsemenditehase, Vastse-Roosa paisu ja Linnamäe elektrijaama juurde. Kokku esitati 12 taotlust; järgmine taotlusvoor kuulutatakse välja mais.

Üks toetust saanud taotlus on Vastse-Roosa külaseltsi projekt, mille raames rajatakse Vastse-Roosa vana veskiveski paisu juurde 140 meetri pikkune kalapääs. Vaidva jõel asuv Vastse-Roosa pais on ligikaudu 100 meetrit pikk ja koosneb maakivimüüritisega kindlustatud pinnaspaisust ja 13 meetri laiuse avaga liigveelaskmest. Rajatav kalapääs on möödaviikpääs ehk väikese kaldega looduslähedane tehissäng, mis juhib kalad kaarega paisust mööda. Teiste rahastusotsuste kohta vt. KIK-i kodulehelt kik.ee/et/kik/rahastusallikad/euroopa-liidu-fondid/2007-2013/vooluveekogud-ii.html.

Meelis Mõttus: Vastse-Roosa paisjärv on päästetud

23. november 2012 15:26 Eesti elu. Delfi uudised.

Meelis Mõttus, Metsavenna talu peremees

Foto: Raivo Tasso

Kalade rändeteede avamiseks on kaks peamist varianti - paisu lammutamine või kalatee rajamine. Vastse-Roosas valiti kalatee rajamine. Pikk ja keeruline tee on läbitud. Kalapääs on

valmis.

Veeseaduse § 40¹ lõike 13 kohaselt tuleb 1. jaanuariks 2013 tagada kalade läbipääs nii üles- kui ka allavoolu looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel kinnitatud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogul või selle lõigule ehitatud paisul.

Suured ja siirad tänud:

EUROOPA LIIT ÜHTEKUULUVUSFOND

KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Projekteerija: OÜ PIIBER PROJEKT

Ehitaja: OÜ KAGUMERK

Projektijuhtimine: MTÜ EESTI LOODUSHOIU KESKUS

Omaniku järelvalve: OÜ KESKKONNAPROJEKT

Keskonna mõjude hindamine: HENDRIKSON JA CO

Idee ja tegevuse kordineerimine, tellija:

MTÜ VASTSE-ROOSA KÜLASELTS

Paljud ametnikud, firmad ja allhankijad, kes olid seotud selle projektiga.

Algatajad : Metsavenna talu koos tuhandete külastajate ja jaanipäevalistega kellel ei olnud kahju panustada puhtamasse tulevikku iseenda ümber Eesti tuleviku heaks.

FOTO: Eesti kalapääsude ajalugu keerab uue lehekülje

[\(3\)](#)

Eestielu.ee

14. november 2012 10:26

Kalapääsu algus sillalt vaadatune (Foto: Meelis Mõttus)

Eesti esimene kärestiktüüpi möödaviik kalpääs on valmis, seda saab oma silmaga kaeda Mõniste vallas Metsavenna talu lähistel.

Mõniste vallavalitsus väljastas MTÜ Vastse-Roosa külaseltsile Metsavenna talus asuva Vaidva kärestiktüüpi möödaviik kalapääsule kasutusloa. Pääsu ametlik avamine ja pühitsemine toimub reedel, 16 novembril kell 13.00 Vesiveski paisu, kus toimub lindi läbilõikamine ja kuue värava avamine.

Kellele väravate ajalooline avamine usaldatakse, näeb kohapeal. Kuivõrd tegemist on Eesti kalapääsude arengus olulise tähisega lubas Vaidva paisu vee erikasutusloa omanik [Meelis Mõttus](#) eriti atraktiivset vaatepilti, mida iga päev ei näe.

„Vesiveski paisjärves tõstame veetaseme veeloaga lubatud (70,4 m abs) maksimumini. Tutvuda saab uudse kalapääsuga lausa käega katsudes, jalutades kuiva kalapääsu põhjas. Näha saab kalapääsul minimaalset, normaalset ja maksimaalset projektiga lubatud veetaset. Metsavenna talu on lubanud pakkuda lõhesuppi.

Vaata, kuidas kalapääsu testiti, [siit](#).

FOTOD JA VIDEO: kalad teevad kudemispaika otsides hulle hüppeid

(12)

Eestielu.ee

16. oktoober 2012 11:42

Lõhe hüppamas.

Foto: Erakogu

Nädalavahetusel jõudsid kohale esimese lõhed ja meriforellid, kes otsivad soodsaid kudemiskohti. Rännatud on Koiva, Musta ja Vaidva jõel. Nüüd jõuti Metsavenna talu kanti ehk Eesti-Läti piiri lähedale. Sellest kõigest kirjutab Metsavenna Talu peremees Meelis Mõttus:

„Vastse-Roosa külas Metsavenna talus Vaidva jõel asuva paisuni on merest ligi 300 kilomeetrit. See on kõige kaugem koht merest Eesti sisemaal, kust on seirepüükide käigus leitud lõhede noorjärke.

Kuna Metsavenna talus käib hetkel kalapääsu ehitus ja veski pais on alla lastud, saavad suuremad kalad õhulende tehes olemasolevast paisust mängeldes üle. Vaatepilt on ahvatlev. Esimesed hüpped tehti juba reedel, 12. oktoobri pärastlõunal, kui ehitusmehed töönädalat lõpetasid. Nii mõnigi mees nägi esimest korda elus, millise ürgse ihaga üritavad lõhed takistusi ületada.

Kohalik lõhehuviline Mart Männiste ütles, et tavaliselt kestab ränne kümmekond päeva. Peale kahekümnendat oktoobrit võib lõhesid näha juba pesadel. Eelmisel aastal oli esimene lõhe Mardi talu lõhepesal 24. oktoobril. Vahel on lõhesid pesal näha isegi detsembris. Mõnikord lühemat aega. Ei teagi, kas said kiiresti kudemisega hakkama või langesid röövpüüdjate saagiks.

Viimastel aastatel on röövpüüdjaid kindlasti vähemaks jäänud. Keskkonnainspektsioon on tööd tõhustanud ja kohalikud inimesed on looduse suhtes hoolivamad. Jutud ja

eelläbirääkimised käivad lätlastega, kes Vaidva kaldal elavad, et võiks moodustada ühise MTÜ Vaidva kalade kaitsmiseks."

Metsavenna talu juures avanes Eesti suurim kalapääs

Võrumaa Teataja. Avaldatud 17 November 2012

Kirjutas Inno Tähismaa

KESKONNAAUDIS •

Eile keskpäeva paiku avati pidulikult Mõniste vallas Vastse-Roosa külas Metsavenna talu juures Vaidva jõel Eesti esimene karestikuline kalapääs, mis on ühtlasi suurim kalapääs vabariigis.

Kalapääsu avamisele oli kogunenud sadakond inimest, nende seas teleekraanilt tuttav kalaasjatundja Vladislav Koržets ja keskkonnaministeeriumi asestantsler Andres Talijärv.

Kalapääsu avamise tseremoonia oli lahendatud väikeste väravate avamisega, kus iga värava avasid kalapääsu rajamisega ühel või teisel moel seotud inimesed. Nii näiteks avasid esimese värava keskkonnaministeeriumi, teise värava keskkonnainvesteeringute keskuse, kolmanda ehitaja, projekteerija ja järelevalvaja, neljanda Eesti tuntumad kalaspetsialistid Rein Järvekülg, Jaak Tambets ja Vladislav Koržets. Viienda värava avasid lätlased eesotsas Ape linnapea Astrida Harju ja naaberhüdroelektrijaama omaniku Džintars Raibekasega. Viimase, kuuenda värava avasid Võrumaa inimesed eesotsas Võru maavanema Andres Kõivu, Mõniste vallavolikogu esimehe Kaino Zilmeri ja Metsavenna talu peremehe Meelis Mõttusega.

Raha jõuab Võrumaale

35
17

Avaldatud 17 November 2012

Kirjutas Võrumaa Teataja

Nagu märkis eilsel Metsavenna talu juures toimunud kalapääsu avamisel Karula koguduse õpetaja Enno Tanilas, oli tegemist esimese suurema investeeringuga pärast 100 aasta tagust mõisaega. Pärast 100 aasta pikkust

ARVAMUS vaheaega on investeeringud hakanud taas Võrumaale jõudma.

Rahapaigutus Metsavenna tallu on mitmes mõttes sümbolne. Esiteks on see pealinnast vaadatuna üks kõige perifeerseimaid kohti Eestis, kuhu maan-teed mööda ligi 300 km maad ehk neli-viis tundi autosõitu. Hansapanga asutaja ja Tallinna endise linnapea Jüri Mõisa hinnangul oleks justkui tegemist täiesti mõttetute investeeringuga. Nii nagu on pealtnäha mõttetute investeerida kiiresti internetiühendusse Võrumaal, sest naganii lahkuvad noored kas Tallinna või Austraaliasse ja tehtud investeeringud lähevad luhta.

Teiselt poolt on üsna selge, et kõik inimesed Tallinna ära ei mahu. Juba praegu ei jõua Tallinna areng elanike

arvule järele, mistõttu ei mahu teedele ja tänavatele autod ära ning lastele ei jätku lasteaiakohti. Pealinn on ülerahvastatud ja saastunud, mis toob endaga kaasa terviseprobleemid, eriti lastel.

Nagu rääkis eile üle 200 000 euro maksma läinud Vaida jõe kalapääsu avamisel Metsavenna talu peremees Meelis Mõttus, on just ilus ja puhas keskkond see, mis aitab Eestisse tagasi tuua välismaale pagenud noored. See võib isegi tõsi olla, sest need, kes välismaal elanud, teavad, et Eesti loodus on üks kaunimaid ja puhtamaid kogu maailmas. Eestis saab aga ilusat ja puhast keskkonda nautida ainult väljaspool Tallinna, näiteks sealsamas Metsavenna talu juures Vastse-Roosa külas, Läti Ape linna ligidal. Kui Eesti piiri äärde tehtud investeering aitab tagasi kodumaale meelitada kas või mõne eestlasest spetsialisti, on see igati õigustatud.

Ligi paarkümmend aastat Mõnistes talupidamisega tegelenud Mõttusel on suured plaanid kohaliku külaelu arendamisel. Lisaks juba rajatud turismitalule ja kalapääsule on kavas ehitada täismõõdus hokihall ning hotell, kalapääsu juurde peaks tulema hüdroelektrijaam. Oleks selliseid entusiaste Eestis vaid rohkem!

Unikaalne kalapääs võimaldab lõhel Eesti kaudu Lätis kudemas käia

21:42 | 17.11.2012 ERR.

Läti piiri ääres Vastse-Roosa külas sai valmis unikaalne kalapääs, mis võimaldab nüüd Riia lahe lõhedel ja silmuldel Eesti kaudu Lätis kudemas käia.

Erinevalt kalatreppidest on kalapääs looduslikuma iseloomuga ning meelitas esimesed kalad kohale juba enne ametlikku avamist, vahendas "Aktuaalne kaamera".

Silmud pole ainsad, kel paisu kudemisrändeks tarvis on. Metsavenna talu peremees Meelis Mõttus selgitas, et sama on ka lõhedega.

Kalapääs ise on unikaalne, kuna tegu on esimese kärestikulise pääsuga, mis Eestis avatud. Keskkonnainvesteeringute keskuse toel valminud rajatis läks maksma 200 000 eurot. Tegu on ilmselt kaugeima maismaapunktiga, kuhu Riia lahe kalad merest kudemas käivad, põigates läbi Eesti ülesvoolu Lätti tagasi.

Pääsu avamine on eelduseks ka hüdroenergia kasutuselevõtuks vanas mõisaveskis ja ka sellele, et ülesvoolu elavatel peredel ka edaspidi kaevus vesi oleks.